

Anmeldelser

Democracy and Prosperity: Reinventing Capitalism Through a Turbulent Century, Torben Iversen and David Soskice. Bogen udkommer februar 2019 på Princeton University Press.

Torben Iversen og David Soskice – to af vor tids førende politiske økonomer og samarbejdspartnere gennem flere årtier – har med bogen *Democracy and Prosperity: Reinventing Capitalism Through a Turbulent Century* (2019) forfattet en mindre nyklassiker om demokrati og kapitalisme. I deres nye bidrag udfordrer Iversen og Soskice et af de helt centrale narrativer inden for den politiske økonomi: At kapitalisme og globalisering underminerer demokrati og lighed i de ”avancerede kapitalistiske demokratier”.

Det dominerende narrativ, fremført af eksempelvis økonomen Thomas Piketty (2014) og den økonomiske sociolog Wolfgang Streeck (2016), er, at den demokratiske nationalstat er svækket grundet økonomisk globalisering, flydende kapital og stigende magtforskydning i kapitalismens favør. Det tvinger, lyder fortællingen, nationale regeringer til at underlægge sig kapitalismens taktstok. Vi kender det stærkest indfanget i Pikettys berømte ligning $r > g$, præsenteret i bestselleren *Capital in the Twenty-First Century* (2014). Sat på spidsen: Konsekvensen er stigende ulighed, deregulering og en svækket nationalstat, der ikke magter at modsvare pres fra kapitalismen.

I *Democracy and Prosperity* argumenterer Iversen og Soskice for, at det stik modsatte er tilfældet: Nationalstaten bliver stærkere i takt med, at globaliseringen stiger. Sat på spidsen er stigende ulighed politisk bestemt og derfor ikke underlagt kapitalismens allestedsnærværende jerngreb. Iversen og Soskices bidrag giver således, modsat for eksempel Piketty og Streecks analyser, grobund for en betinget optimisme i en tid med mange negative fremtidsudsigter (stigende ulighed, populisme, global demokratisk ustabilitet osv.).

Værket foldes ud i seks kapitler, hvor forfatterne på kreativ vis kombinerer politisk økonomi og økonomisk geografi (med inspiration fra blandt andre økonomerne Paul Krugman og Edward Glaeser samt Michael Storper) – et særligt kærkomment bidrag til litteraturen – krydret med en god blanding af kvalitative caseanalyser og statistiske regressionsanalyser. Det er ikke muligt her at gennemgå hvert kapitel kritisk – som snildt kunne stå til genstand for særskilte anmeldelser – så vi retter i stedet opmærksomheden mod bogens overordnede linjer.

Iversen og Soskice stiller sig indledningsvis det centrale spørgsmål: “Hvorfor er kapitalistiske demokratiske systemer så modstandsdygtige?” Ifølge forfatterne er dette spørgsmål særligt bemærkelsesværdigt, da denne modstandsdygtighed (med ganske få undtagelser såsom Nazi-Tyskland) har manifesteret sig til trods for, at vi har gennemlevet et af de mest urolige århundreder i nyere tid (tænk blot på de to store verdenskrige samt de massive økonomiske kriser i det 20. århundrede – for slet ikke at nævne de store skift i produktionsstrukturerne). Iversen og Soskices simple forklaring på systemernes modstandsdygtighed er, at de fortsat udvider adgang til og investering i uddannelse kombineret med styrkelsen af de avancerede sektorer i økonomien. Den lidt længere og akademiske forklaring udfoldes i en generel model for den politiske økonomi, hvoraf især fem elementer synes at være særligt centrale.

For det første er en stærk nationalstat afgørende for den demokratiske kapitalismes funktionsmåde. Staten har en række vigtige funktioner – såsom investering i offentlige goder, indførelse af konkurrence og fjernelse af rent-seeking osv. – der alle tjener kapitalismens funktionsdygtighed.

For det andet ses regeringen og staten som værende optaget af at styrke økonomiens langsigtede økonomiske ydeevne – i hvert fald den såkaldte avancerede del af økonomien. De vælgere, som typisk nyder godt af den avancerede del af økonomien – den såkaldte vidensøkonomi – er ofte dem, som er uddannede. Tages der derfor ikke hensyn til disse *afgørende* vælgere (*decisive voters*) ved kontinuerligt at styrke den avancerede del af økonomien, vil de folkevalgte politikere og partier blive straffet. Disse uddannede (og efter sigende afgørende) vælgere har således en interesse i at styrke den avancerede del af økonomien, hvilket er med til at skabe de selvsamme modstandsdygtige demokratiske kapitalistiske systemer. De veluddannede arbejdere – der antageligt udgør en kritisk masse – indtager således en central position i forfatternes argument. I denne forstand, argumenterer Iversen og Soskice, er der et symbiotisk forhold mellem demokrati og kapitalisme, da den afgørende vælgerbases interesser flugter med kapitalismens interesser.

For det tredje er succesfuld økonomisk performance forankret regionalt. I vidensøkonomien er virksomheder blevet relativt mere afhængige af veluddannet arbejdskraft. Da veluddannede personers fagkundskaber er ofte ”stiltiende” og komplementære med andre veluddannedes fagkundskaber såvel som med nye teknologier, opstår der en række *skill-clusters* rundt omkring på kloden. Tænk blot på Silicon Valley i Californien eller medicoindustrien herhjemme. Det betyder, at virksomheders succes i høj grad er betinget af at være lokaliseret i specifikke områder, hvor de kan nyde godt af agglomerationsfordele. Som konsekvens kan virksomheder i den avancerede del af økonomien derfor reelt

ikke true med at flytte deres produktion. Kapitalen, argumenterer Iversen og Soskice, er derfor hverken flygtig eller særlig autonom, da den er lokationsafhængig. Nationalstaten forbliver derfor magtfuld.

For det fjerde indgår disse avancerede kapitalistiske demokratier i et strategisk komplementaritetsspil. Eftersom videnskøkonomien er nationalt (og regionalt) forankret og samtidig indgår i den globale økonomi, styrker globaliseringen afkastet mellem de avancerede kapitalistiske demokratiske lande. Det gør, at de bliver afhængige af hinanden i den globale økonomi. Afhængigheden mellem nationalstaterne i vores globaliserede tidsalder er således med til at skabe disse systemers robusthed, da de i højere grad får gavn af hinanden.

For det femte er avancerede kapitalistiske demokratier kendetegnet ved en *fundamental equality of democracy*, der simpelt tilsiger, at forholdet mellem den disponible indkomst for den afgørende vælger og den gennemsnitlige disponible indkomst er konstant over tid i forskellige demokratiske kapitalistiske systemer. Med andre ord: De afgørende vælgeres indkomst vil altid følge den gennemsnitlige indkomstudvikling. Derfor tildeler Iversen og Soskice denne klasse en central rolle og ser middelklassens interesser som værende "allierede" med den avancerede kapitalisme. Demokrati omhandler derfor ikke omfordeling og lighed, men styrkelsen af middelklassens interesser. Kapitalistiske demokratiske systemer er således særligt robuste, fordi den afgørende vælgerbase har en interesse i at avancere denne form for kapitalisme.

Som et kritikpunkt kunne man godt savne, at forfatterne, i en bog dedikeret til studiet af "avancerede kapitalistiske demokratier", gik ud over den empiriske post-hoc rationalisering, der ligger i betegnelsen "avanceret". Det er en dårligdom, der generelt hærger denne litteratur (og som vi heller ikke selv kan sige os fri fra), at "avanceret" bliver et empirisk og ikke et analytisk spørgsmål. Fremtidige studier bør sigte mod en præcisering af, hvad der egentlig gør et kapitalistisk land "avanceret" – og ikke bare kapitalistisk. Slutteligt synes det afsluttende og konkluderende kapitel om kunstig intelligens mest af alt at være interesseret i at indkapsle en særlig tidsånd, hvor der inden for en række andre forskningstraditioner for eksempel er et øget fokus på teknologiens indflydelse på alt fra den industrielle produktion (automatisering) til vores spatiale omgivelser (*smart cities*).

Man kan sætte spørgsmålstegn ved en række elementer i Iversen og Soskices nye bog, men man kommer ikke udenom, at forfatterne har leveret et storslået nyt værk, som endnu engang udvider deres efterhånden meget omfattende argumenter om, hvordan kapitalistiske systemer fungerer. I en bog som henvender sig til enhver med interesse for (international) politisk økonomi, politologi og økonomisk geografi, skal forfatterne derfor især have ros for igen at turde

at stille de store spørgsmål om de samfundsforandringer, vi gennemlever lige nu; og så oven i købet at komme med nogle meget plausible forklaringer herpå.

Litteratur

Piketty, Thomas (2014). *Capital in the Twenty-First Century*. Cambridge, MA: Belknap Press.

Streeck, Wolfgang (2016). *How Will Capitalism End? Essays on a Failing System*. London: Verso.

Magnus Andersen og Søren Frank Etzerodt
Centre for Comparative Welfare State Studies
Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet

Øystein Tunsjø, *The Return of Bipolarity in World Politics; China, the United States, and Geostructural Realism*. New York: Columbia University Press, 2018 (288 sider).

Når forskere i international politik for alvor slår sig op på den store klinge, diskuterer de *polaritet*. Hvem har egentlig magten i dag? Og lige så vigtigt; *hvor mange* har magten? Med Kinas genkomst på den internationale scene står polaritet atter til diskussion i det 21. århundrede. For er USA stadig verdens eneste supermagt, eller skal vi nærmere indrette os på en bi- eller multipolar verdensorden? Øystein Tunsjø, som er professor ved det norske Institutt for forsvarsstudier, er klar i mælet i sin nyeste bog fra 2018. Verden er i dag blevet bipolar, da Kina allerede nu er blevet en ny supermagt, og dette vil have vigtige implikationer for forholdet til USA og ikke mindst risikoen for en ny stormagtskrig.

Lad os starte med det teoretiske. Tunsjø tager loyalt udgangspunkt i Kenneth Waltz' (1979) strukturelle realisme, eller neorealisme, og den centrale rolle, den internationale magtfordeling har for staters handlinger. Også Waltz' seks parametre for magt – størrelse af territorium og befolkning, naturressourcer, økonomiske kapabiliteter, militær styrke, politisk stabilitet og kompetence – dominerer Tunsjøs bog. Hertil kommer spørgsmålet om polaritet, og det er muligvis heri, Tunsjøs vigtigste teoretiske bidrag ligger. Polaritet er en egenkab ved et internationalt system, der er afhængigt af fordelingen af kapabiliteter *imellem* systemets enheder. Vi er nødt til at måle dem relativt til alle andre enheder i systemet. Dette er netop et problem med meget af den eksisterende debat om emnet. Vi kan ikke vurdere den nuværende polaritet ved blot at sammenligne systemets stærkeste magt (USA) med den næststærkeste (Kina). Lige